

Etablering av førspråklige ferdigheter

Kapellveien habiliteringssenter
Ingunn Midttun og Guri Tessem

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Førspråklige ferdigheter

- Tidlig objektbruk
- Felles oppmerksomhet
- Imitasjon
- Matching

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Felles oppmerksomhet

- relasjonen mellom en person, en annen person og et objekt eller en hendelse
- følgning av andres blikkretning eller peking
- utsatt imitasjon av andres menneskers handlinger
- få hjelp av en annen person
- få en annen til å bli oppmerksom på det samme som dem

Smith 2001

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Felles oppmerksomhet og språkutvikling

- Early Social Communication Scales (ESCS)
(Mundy 1996)
- Å initiere til felles fokus, respondere på andres initiativ til felles fokus og sjekke at man har felles fokus er vesentlig for videre språkutvikling

(Smith, Ulvund 1999)

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Barn med autisme

- Barn med autisme utvikler språk seint og språket er ofte avvikende
- Barna imiterer lite, vegrer seg for å imitere direkte, imiterer bare enkelte atferder eller imiterer på avvikende tidspunkt
- Forstyrrelse i utviklingen av felles oppmerksomhet kan observeres hos de fleste barn med autismediagnose
- Barn med autisme leker stereotypt med objekter

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Tidlig objektbruk

- 3 – 6 mnd: banke, riste
- 6 – 9 mnd: undersøker leker sensorisk, se på, ta på, putte i munnen, dra, dytte, snu
- 8 – 9 mnd: begynner å kombinere objekter i relasjonell lek, putte ting i boks, skje i kopp etc.
- 9 – 12 mnd: funksjonell bruk av leker (dytte bil, kaste ball)

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Tidlig objektbruk - trening

- Objektorientering (griper etter ting)
- Objektmanipulasjon (gjør noe med det, slipper)
- Oppgavemestring (mestrer å sette ringen på)
- Oppgavemotivasjon (egen driv, interessert)
- Fokus og fokusskifte (flere oppgaver samtidig)

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Hvordan oppnå oppgavemotivasjon

- Utnytte barnets interesser
- Effekt-leker , lyd og lys
- Å rydde på plass
- Bygge kjeder, prompting og positiv forsterkning

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Felles oppmerksomhet/sosialt samspill

- 2 - 3 mnd: Sosialt smil og blick - kontakt
- Fra 5 mnd: Felles oppmerksomhet rundt objekter
- Fra 8 mnd: "borte titt tei"-leker, viser gjenstander til voksne , peker
- Fra 12 mnd: kan bytte og vente på tur, søker oftere øyekontakt med den voksne under lek med gjenstander, gestikulerer og lager lyder for å få oppmerksomhet, viser fram gjenstander

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Felles oppmerksomhet – trening, enkel samhandling

- Ta
- Ta i ulike posisjoner
- Ta etter peking
- Følge pekeprompt (forutsetter oppgavemestring og oppgavemotivasjon)

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Felles oppmerksomhet - trening mediert samhandling

- Promptet bytte
- Upromptet bytte
- Diskriminert be om å få (gi, peke eller si)
- Turtaking

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Imitasjon

- 4 – 8 mnd: imiterer lyder og handlinger som allerede finnes i barnets repertoar
- 6 – 9 mnd: imiterer handlinger det ser utført, og som finnes i repertoaret
- 8 – 12 mnd: imiterer nye lyder og gester

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Imitasjon forts

- 9 – 12 mnd: imiterer nye handlingsmønstre sammensatt av kjente handlinger.
- 12 – 15 mnd: imiterer nye bevegelser
- 12 – 18 mnd: umiddelbar imitasjon av modell

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Imitasjon - trening

- Objektimitasjon
- Bevegelsesimitasjon
- Lydimitasjon

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Imitasjon – trening, objektimitasjon

- Gjøre vanlige ting med vanlige objekter
- Gjøre uvanlige ting med vanlige objekter
- Gjøre vanlige ting med uvanlige objekter (late som)
- Gjøre uvanlige ting med uvanlige objekter

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Bevegelsesimitasjon og lydimitasjon

- Bruke barnets sine bevegelser og lyder
- Kombinert med objektimitasjon
- Korte sekvenser mellom annen trening
- Trening i naturlige situasjoner

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Matching

- 15 – 18 mnd: Grupperer objekter som ligner hverandre (fysisk, funksjonelt).
Setter sammen deler som hører sammen (tekanne og lokk).
- 24 – 27 mnd: Matche objekter etter størrelse, form og farge. Diskriminere mellom størrelse.

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Matching forts

- 24 – 36 mnd: Diskriminerer sirkel, trekant og firkant.
Matcher objekt med bilde av objekt.
Matcher bilder.
- 30 – 33 mnd: Matcher objekter med samme funksjon.
- 36 – 48 mnd: Kan matche etter ett kriterie (farge eller form) uten å bli forvirret.

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Matching- trening

- Gradvis overgang fra putting, paralleloppgaver til matching
- Identisk matching
- Ikke-identisk matching
- Kategorisering
- Sortere ut fra funksjon eller egenskaper

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Reseptivt og ekspressivt språk- trening

- Benevner alltid objekter og bilder under førspråklig trening, mediert samhandling, imitasjon og matching
- Fokus på språkforståelse, fade bilder i samhandlingstrening
- Gi instruksjer i kjente kjeder

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007

Viktigheten av førspråklige ferdigheter

- Førspråklige ferdigheter viktig for etablering av språk
- Førspråklige ferdigheter viktig for evnen til kommunikasjon
- Førspråklige ferdigheter viktig for sosial, emosjonell og kognitiv utvikling

Kapellveien habiliteringssenter, Oslo
2007